

L'1-O des de les esquerres: cinc reflexions contraposades

El referèndum celebrat l'1-O i la brutal resposta de l'Estat han obert un nou escenari d'incertesa. CRÍTIC recull diferents postures des de les esquerres d'aquest nou panorama amb els testimonis de la diputada de Catalunya Sí que es Pot, Àngels Martínez Castells; d'Argelia Queralt, professora de dret constitucional; de l'economista Josep Manel Busqueta; de Liz Castro, escriptora i membre de l'ANC, i del periodista Guillem Martínez.

Laura Aznar / @LauraAzLlu

El referèndum celebrat l'1 d'octubre i la brutal resposta de l'Estat han obert un nou escenari d'incertesa. Des de les esquerres, hi ha visions diverses respecte a això: des dels que consideren que la votació va significar l'inici de la República catalana fins als que opinen que només va ser una gran mobilització. CRÍTIC recull les diferents postures, amb els testimonis de la diputada de Catalunya Sí que es Pot Àngels Martínez Castells; d'Argelia Queralt, professora de dret constitucional; de l'economista Josep Manel Busqueta; de Liz Castro, escriptora i membre de l'ANC, i del periodista Guillem Martínez.

Àngels Martínez Castells: “Crec que amb la DUI hi ha més optimisme que no pas intel·ligència”

“Vaig sentir un gran orgull de poble i, a la vegada, l'horror de constatar que hi ha gent que encara està a les caveres. Va ser el dia dels grans contrastos: d'una banda, l'alegria de veure el comportament de la gent que s'autoorganitzava, que no es rendia, que va demostrar valentia i que va posar-se dempeus com a poble. D'altra banda, l'onada de maldat, de fúria, de ràbia i d'una violència que ens era totalment aliena i que tenia l'objectiu de mantenir-nos súbdits, sense protestar i acatant les imposicions no raonades de la no-política. **Es va veure que, darrere la força bruta, hi ha aquella Espanya que havia hivernat però que sempre ha estat latent des del temps del franquisme.** Una de les contradiccions que cal destacar és que, durant tot aquest procés, les dones han estat cabdals, però hi vaig trobar a faltar l'explicació de la situació per part d'una dona política, que ens aportés el punt de vista de les cures, del feminisme, de la baixada de testosterona. Per contra, sí vaig veure que les dones, com sempre, vam ser víctimes no només de la repressió, sinó també del masclisme. La violència masclista estava a l'ordre del dia i anava unida amb la violència policial; aquesta és una de les altres qüestions que s'han de remarcar.

Jo espero que la valoració del Govern català i les respostes que donem tots estiguin a l'altura de la dignitat i la valentia de la gent als carrers. Personalment, sempre he dit que crec en un Estat federal i no en descarto un de confederal. Sóc republicana, però no sóc independentista. Sempre he pensat que la gent que volem el millor per a tots els pobles ens podríem entendre i hi va haver moltíssimes persones de tot l'Estat que van sentir profunda vergonya de l'actuació que es feia teòricament en nom seu per mantenir una falsa unitat. Ara, no sé si després del que va passar l'1 d'octubre és possible l'entesa.

La reflexió que faig és que hi ha gent molt bona i valenta que defensa la declaració unilateral d'independència, però crec que aquí hi ha més l'optimisme de la voluntat que no pas la intel·ligència que et porta al pessimisme, que això no és tan fàcil d'aconseguir. Jo per ara m'inclino més, encara que només sigui per compensar, a aportar els arguments pessimistes i contrarestar eufòries. Hi ha tantes coses que estan lligades des de fa tants anys que s'hauria de fer molt ben fet. Cal rellegir el que ha passat en la història i tenir totes les dades per poder actuar. Però també dic que, si un trencament ens ha de portar a no viure situacions com les de diumenge mai més, que no dubtin que jo estaré amb la gent que eviti aquestes situacions. Votaré amb consciència”.

Josep Manel Busqueta: “L’1 d’octubre assistíem a la fundació d’una república gestada al carrer”

“La sensació és ambivalent: d’una banda, de ràbia continguda en veure com es desplegava tot el que representa la violència d’un Estat que no ha abandonat les formes del franquisme, i de l’altra, una reacció d’entusiasme davant un poble organitzat des de baix que, de manera autogestionada, fa front a la repressió. És molt diferent haver arribat a la celebració del referèndum de manera pactada i institucionalitzada de com s’ha fet, que s’ha posat en marxa a partir de les mans, dels cors i de les mentes de les persones del Principat. Un cop desplegat aquest poder constituent, difícilment pot tenir aturador.

La repressió de l’Estat espanyol s’ha fet present sempre que ha estat necessari i de la forma desproporcionada que es va fer. L’hem vist actuar en moments de vagues generals o en el conflicte basc, tallant de soca-rel les llibertats democràtiques. Segurament en el cas català, una mobilització de la naturalesa de l’1-O no s’havia donat en les darreres dècades i potser moltes de les persones que defensaven els col·legis no eren conscients de l’Estat que tenen davant, i això també és un fet pedagògic. **Molta gent va descobrir com la repressió i la força policial és un argument en mans de l’Estat espanyol, que no té cap escrúpol a utilitzar-lo.**

L’1 d’octubre assistíem a la fundació d’una república gestada al carrer. El resultat obtingut és clar, i ara l’únic que cal és que l’empari la llei que ja està aprovada al Parlament. El procés està esgotat, s’ha acabat i el que s’ha de fer ara és la declaració unilateral d’independència. Ja no hi ha marxa enrere i del que es tracta és de batallar molt fort per la construcció d’aquesta república. Podria ser una ‘rara avis’ en l’àmbit europeu i representar una espurna de canvi en un context molt més dominat pel conservadorisme i per l’extrema dreta que no pas per la visió progressista i transformadora que en aquests moments sembla que impera en la societat catalana”.

Guillem Martínez: “Qualificar l’1-O de referèndum vinculant és tenir una idea de democràcia molt reduïda”

“La consulta es pot interpretar com una protesta col·lectiva que va ser sobrepasada per una violència espectacular però improductiva i desorganitzada, que no s’entén, tenint en compte que es tractava de professionals de la violència. També crec que una part dels dirigents d’una part de la gent que es va mobilitzar preveia aquesta reacció i va jugar amb ella, perquè era l’únic escenari que legitimava, no sols el que va passar l’1 d’octubre, sinó tot el que ve d’ara endavant. A més, aquesta violència va ser absurda i desmesurada, perquè no era tan política com humana; és a dir, des de la manifestació on hi va ser present el rei a Barcelona, tot es va començar a escalfar molt i penso que les actuacions de diumenge es poden llegir més com a escalfament que com a tàctica.

Interpreto que hi ha una part de la societat molt gran que vol un canvi de relacions amb l’Estat, simplement, i que és impossible que l’Estat assumeixi cap tipus de diàleg de canvi. Tanmateix, no es

pot qualificar de referèndum de cap manera; va ser una votació popular, un acte de protesta èpic, però qualificar-ho de referèndum vinculant vol dir tenir una idea de democràcia molt reduïda. No em quadra que hi participessin més de dos milions de persones: no hi va haver cap control, no es va poder votar a tot arreu... I, si l'objectiu és construir un Estat democràtic, no pot sortir amb una idea de democràcia petita i vertebrada per menys de la meitat de la població. Això seria d'un espanyolisme terrible.

Si tirem enrere, el 2011 va haver-hi el setge al Parlament i el Govern català va quedar tan desautoritzat com diumenge l'espanyol. Després d'això, va sorgir un procés que ja té 5 anys i que bàsicament ha consistit a fer el mateix que es fa a Madrid políticament: austeritat i postdemocràcia. Però, malgrat tot, ha passat una cosa molt bèstia a Catalunya, que és que la gent ha cregut en el Govern quan segueix fent les mateixes polítiques de degradació social. Per tant, no sé si hi va haver desbordament al carrer o obediència al Govern. Si s'ha arribat fins aquí, no penso que hagi estat per pressió popular, sinó per problemes interns del procés, que no podia tenir més pantalles. I per primer cop en aquests cinc anys el Govern no va ser ambigu: va desobeir. **Crec que una part del Govern volia fer de la convocatòria del referèndum la construcció d'un objecte per negociar, i ho ha aconseguit.** Penso que ara és el moment de fer un referèndum real; hi ha molta gent a l'Estat que el vol. Com es fa, no ho sé, però ara tenen una eina per fer-ho, per primer cop tenen un objecte per negociar. L'1 d'octubre ho ha canviat tot".

Liz Castro: "Tenim prou legitimitat per declarar la independència"

"L'ambient als col·legis era de calma, de tranquil·litat, i teníem la sensació que estàvem fent una cosa molt gran amb tota la força de l'Estat en contra. No m'ha sorprès la reacció de la gent, però m'ha impressionat molt com s'ha fet de manera democràtica i pacífica mentre la policia espanyola ha volgut intimidar, dient que havien de parar una cosa il·legal. Però, si realment era així, per què no van arrestar la gent? Per què van portar 60 guàrdies civils en un poble de 150 persones? No va ser per requisar urnes: va ser per fer mal i per fer por. I han fracassat: **la violència no ha pogut acabar amb la determinació democràtica dels catalans.**

Rajoy va dir: "Ens han obligat a fer coses que no volíem". No m'ho crec, que no ho volguessin fer. El que va dir diumenge el president espanyol té molt a veure amb una dona que pateix violència masclista, i no sóc la primera a dir-ho. M'ha sorprès, la veritat, que en ple segle XXI un Estat que es fa dir democràtic pugui reaccionar amb aquesta brutalitat policial davant un poble que vol votar. Sabíem que hi havia aquesta possibilitat, però jo personalment no em creia que davant un poble pacífic, amb les mans a l'aire i cantant, exercirien aquesta violència tan lletja. Un periodista estranger em deia que no havia vist mai policies pegant a bombers. Va ser al·lucinant també per a ells. Hauria de sorprendre qualsevol que es pensés que Espanya era una democràcia.

Ara hem de donar tot el suport al Govern i al Parlament perquè es faci efectiva la voluntat del poble. Hi ha una majoria parlamentària independentista, s'ha fet un referèndum, la gent ha votat i ha guanyat el 'sí'. Hem d'exigir que es compleixi el que ens han promès. Hem de mantenir la pressió i el suport perquè es declari la independència i crec que, amb els resultats sobre la taula, tenim prou legitimitat per fer aquest pas".

Argelia Queralt: "La DUI deixaria la meitat de la ciutadania

fora del nou marc català”

“Ho vaig viure tot amb molta tristesa. Sóc de les persones que havien defensat un referèndum legal i pactat, però vaig decidir no anar a votar després de l’aprovació al Parlament de les dues lleis el 6 de setembre. Crec que això ja suposava una ruptura amb l’Estat, perquè volia dir que no complirien l’ordenament constitucional, i això ha provocat una fractura a la societat. No és un problema d’independència sí o no; l’opció independentista és totalment legítima, però l’1-O ha estat una fugida endavant. Ja fa molt temps que no hi ha diàleg entre els dos governs, i, mentre el de l’Estat sempre diu que no, la Generalitat fa molts mesos que va decidir unilateralment que se celebraria aquest ‘referèndum’, que jo crec que va ser una altra cosa, però un referèndum no. Va ser una mobilització enorme, i Rajoy hauria de veure que hi ha una base proindependentista prou important -sense que en sapiguem una xifra exacta- per donar una solució política. Això no pot estar sempre al carrer, perquè petarà.

La resposta policial que hi va haver va ser del tot desproporcionada, però també dic que els Mossos d’Esquadra es van equivocar. Haurien d’haver estat els interlocutors de les persones que eren a les escoles i haurien d’haver pactat amb la gent organitzada. No haurien d’haver fet el paper passiu que van fer, perquè van donar màniga ampla als altres cossos a actuar. A més, **la funció dels Mossos ha quedat absolutament deslegitimada i serà molt difícil defensar que la Generalitat continuï tenint competències sobre les forces de seguretat a Catalunya quan arribi el debat sobre el canvi constitucional.** S’haurà de recordar que, en general, fan les coses bé, però diumenge no van complir com a policia i això segur que tindrà unes conseqüències polítiques i jurídiques.

La DUI em sembla una absoluta irresponsabilitat. És cert que compleix la Llei del referèndum que es va aprovar al Parlament, però implicaria deixar la meitat de la ciutadania fora del nou marc català. I ens acabaríem trobant amb el mateix problema que ja tenim dins l’Estat espanyol. Jo crec que l’1-O era una qüestió d’independència i no de democràcia, però Rajoy va ficar en safata d’or parlar només de democràcia. Jo ara mateix ho veig molt negre. No m’estranyaria que l’Estat optés per l’article 155, perquè voldrà defensar-se i, per a fer-ho, pot implementar una sèrie de mesures per preservar el seu poder i la seva integritat territorial. La situació és crítica, i per això és necessari que Rajoy i Puigdemont parin i vegin quines han estat i quines poden ser les conseqüències d’aquest ‘y yo más’”.